

YOSHLARNI O‘Z VATANIGA SADOQATLI BO‘LISH RUHIDA TARBIYALASHDA MA’NAVIYAT VA MAFKURANING ROLI VA AHAMIYATI

Barakayev Laziz Abdullayevich

Jizzax davlat pedagogika universiteti

L.barakayev@umail.uz

Annotatsiya: Maqolada o‘nib-o‘sib kelayotgan yangi avlodning har tomonlama barkamol, irodasi baquvvat, iymoni butun bo‘lib voyaga etishi uchun keng jamoatchilik va aholimiz o‘rtasida ma’naviy-ma’rifiy faoliyatni yuksak darajaga ko‘tarishning ahamiyati to‘g‘risida so‘z yuritilgan.

Kalit so‘zlar: Yoshlar, ma’naviyat, jamiyat, taraqqiyot.

Abstract: In the article, the importance of raising spiritual and educational activities among the general public and our population to a high level is correct in order for the growing new generation to grow up in all respects, with strong will and full faith. is discussed.

Key words: Youth, spirituality, society, development.

O‘z Vataniga sadoqatli bo‘lish – bu har bir inson uchun yuksak burch sanaladi. Respublikamiz taraqqiyotining hozirgi bosqichi jamiyat hayotining barcha jabhalarida tub sifat o‘zgarishlarni amalga oshirilayotganligi bilan xarakterlanadi. Tabiiyki, bu ulkan vazifani hal etish fuqarolarimizning ijodiy faoligini tinmay oshirib borish va kamol toptirish bilan uzviy bog‘liqdir.

Mamlakatimizda istiqolning birinchi kunlaridan boshlab yoshlar tarbiyasi, xususan sog‘lom va har tomonlama barkamol avlodni voyaga etkazish masalalariga boshqa ustuvor vazifalar qatori alohida e‘tibor berildi. Albatta, bu maqsadlarga

erishishda yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi alohida muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Hayot tajribasi shuni ko'rsatadiki, barkamol inson tarbiyasida va yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda boshqa ko'pgina mezonlar qatori ma'naviyat va mafkura alohida o'rin tutadi. Shu o'rinda ma'naviyat haqida to'xtalib o'tish maqsadga muvofiqdir: “Ma'naviyat – odamning ruhiy va aqliy olamining majmuidir”.

Xalqaro tajribadan keng foydalanish tizimini qayta takomillashtirish. Buning qanchalik muhimligini Baltazar Gratsianning quyidagi fikrlari orqali anglashimiz mumkin :”O'rganish, bilish kerak bo'lgan juda ko'p narsa bor. Lekin umr qisqa, bilimsiz hayot esa hayot emas. Bilimlarni o'zlashtirib olishning ajoyib vositasi bor – u ham bo'lsa boshqalarning tajriba va mehnatidir”. To'g'rida, amaliyotda qo'llangan tajribani biz ham o'z mentalitetimizga moslashtirgan holda talqin etsak, albatta o'z natijasini beradi .

Shu boisdan ham, o'z kuchi va imkoniyatlariga tayanadigan, yon-atrofida sodir bo'layotgan voqea-xodisalarga mustaqil yondasha oladigan, ayni zamonda shaxsiy manfaatlarini mamlakat va xalq manfaatlari bilan uyg'un holda ko'radigan, har jihatdan barkamol yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash vazifasi istiqloq yillarida hal qiluvchi masalaga aylandi. Ma'naviyatni shakllantirish va uni kishi hayotining ayrilmas tarkibiy qismiga aylantirish ko'p bosqichli jarayon bo'lib, uni birdaniga fuqaro ongida kamol toptirish bo'lmaydi. Ma'naviyat insonning butun umri davomida uning kuchiga kuch qo'shishga, aql-idrok va zakovatini kengaytirib, mustahkamlashga xizmat qiladi. Ma'naviyat va ma'naviy boyliklar, qadriyatlar, davlat, millat, shaxsning bebaho xazinasini va taraqqiyot manbaidir.

Har bir millatning o'z ma'naviyatini chuqur anglashi, ongining tarkibiy qismiga aylantirishi millatning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi, e'tiqod va qadr hissini boyitadi. Shuning uchun ham istibdod davrida hukmron mafkura doirasida milliy ma'naviyatga e'tibor berilmadi, to'g'rirog'i, u har jihatdan kamsitildi. Oqibatda, o'zbek xalqi ma'naviy merosining ko'pgina qatlamlarini o'rganishdan mahrum bo'ldi.

Mustaqillik tufayli o‘zbek xalqining ko‘p asrlik boy tarixiy, ilmiy, madaniy va diniy merosini o‘rganish, undan xalqning umumiy va bebaho mulki sifatida foydalanishga keng yo‘l ochildi. Ma’naviyatimizning qadimiyligini, mazmunan chuqurligi va rang-barangligi, bugungi kundagi salohiyati cheksiz ekanini to‘la ravishda ko‘rsatmoq uchun “Avesto”dan boshlab, Farobiy, Navoiy, Bobur, Furqat, Behbudiy, Furqat, Cho‘lpon va Avloniy orqali to hozirgi kunlargacha bo‘lgan yaxlit bir manzarasi yaratilmoqda.

Mustaqillik ayni paytda ma’naviyatning ajralmas qismi bo‘lgan milliy til va madaniyatni taraqqiy ettirish, milliy o‘z-o‘zini aniqlash milliy his-tuyg‘ular, g‘ururni vatanparvarlikni o‘stirish va mustaxkamlashga ham yo‘l ochgani ta’kidlash zarur. Mustaqil O‘zbekistonning taraqqiyoti jamiyat a’zolarining, har bir shaxs va ayniqsa, yoshlarning ma’naviy kamoloti, istiqlol g‘oyalarining kishilar ongiga, kundalik hayotiga chuqurroq kirib borishga bog‘liq.

Kelajagi buyuk O‘zbekistonni barpo etishda faol qatnashayotgan har bir fuqaro o‘z mamlakati, xalqi, millatining ajralmas bo‘lagi ekanini anglashi – milliy ma’naviyat va ongning tarkibiy qismidir. I.A.Karimov: “Ma’naviyat – insonning, xalqning, jamiyatning, davlatning kuch-qudratidir. U yo‘q joyda hech qachon baxt-saodat bo‘lmaydi” deb ta’kidlaydi. SHunday ekan ma’naviyat va ma’rifatni ko‘tarish, targ‘ib qilish, boyitish, har bir fuqaroning yuksak ma’naviy darajasini ta’min etish eng dolzarb masalalardan biridir”, - deb ta’kidlaganlar.

Ma’naviyatning yana bir muhim xususiyati odamning ichki dunyosi va irodasini baquvvat, iymon-e’tiqodini butun qilishda yorqin namoyon bo‘ladi.

Zamon xalqlari tajribasi, ularning bosib o‘tgan murakkab rivojlanish yo‘llari, bu boradagi saboq va xulosalar shundan dalolat beradiki, qayerda davlat va jamiyat taraqqiy topsa, xalqning tinch-osoyishta xayot kechirishi, o‘z oldiga ezgu va buyuk maqsadlar qo‘yib yashashi uchun etarli shart-sharoitlar yaratilgan bo‘lsa, o‘sha erda erkin fikrlash muhiti va shu asosda ma’naviy yuksalish uchun yangi imkoniyatlar tug‘iladi.

Umuman olganda, insoniyat tarixi ma'naviyat – insonning, xalqning, jamiyat va davlatning buyuk boyligi va kuch-qudrat manbai ekanini, bu hayotda ma'naviyatsiz hech qachon odamiylik va mehr-oqibat, baxt va saodat bo'lmasligini yaqqol tasdiqlaydi.

Ta'lim so'z va o'rgatish bilangina bo'ladi . Tarbiya esa amaliy ish va tajriba bilan o'rganishdir, ya'ni shu xalq, shu millatning amaliy mlakalaridan iborat bo'lgan ish-harakatga, kasb-hunarga berilgan bo'lishidir.

Xulosa qilib aytganda, bizning yuqorida bayon etilgan fikr-mulohazalarimizdan ma'lum bo'lmoqdaki, o'quvchi va talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ma'naviyat va mafkura suv bilan havodek zarur. Ma'naviyat va mafkurasiz hech qachon yetuk insonni tarbiyalab bo'lmaydi. Chunki odamzod uchun hayot yo'llarida har qadamda zarur bo'ladigan ajdodlar yodi, milliy g'urur va iftixor, jonajon Vatanga muhabbat, sadoqat, ota-onaga hurmat, insoniy fazilatlar aynan ma'naviyat, mafkura orqali uning ongu tafakkuriga singib boradi, hayotining ma'no-mazmuniga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Очилова Б. Миллий-маънавий юксалишда мерос, қадриятлар ва васийлик. Т.: Истиқлол, 2009, 15-бет.
2. “O'zgarmas mohiyat” / R.Grin. – Toshkent : O'zbekiston.2015 ..97-b. J.Safoyev (tarjimasi) 2015.
3. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунчалар, тамойиллар ва атамалар. Т.: Янги аср авлоди, 2002, 72-73 бетлар.
4. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: Маънавият, 2008, 28-29 бетлар.
5. Fozil odamlar shahri. Abu Nasr Farobiy / Tarjimonlar: A.Irisov, M.Mahmudov, U.Otajon. –Toshkent : Yangi asr avlodi, 2016. b-284.